

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Legenda aurea sanctorum, sive Lombardica historia

Jacobus <Genua, Erzbischof>

[Lyon], 20. Juli 1486

De cena domini clxxx

[urn:nbn:de:bsz:31-289352](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-289352)

De cena domini.

sunt supbi. de quibus ppba dicit. Lange mōtes: id est. lupboꝝ meutes ⁊ fumigabūt p impatiētiā ⁊c. Et eccl. xij. Dives iuste egit ⁊ fremebit paup aūt lesus tacebit. Alij sunt in malis indurati q̄ ad instar lupi nō p̄nt domesticari nec ad bonū induci De quibus Eccl. i. Difficile tales corrigūtur q̄ nō lunt cor̄pti. Ideo Eccl. xxxij. Pestifer bō vitaꝝ bit correctionē. Tercij sūt boies astuti q̄ si tangūtur. i. cor̄piātur sicut eriaꝝ statim excusationibꝝ multis se abs. ondūt. Prouerb. xxxvij. Qui absco dunt scelera sua nō dirigētur. qui aūt ꝑfessus fuerit uiuet ⁊ nō mouet. Circa scđam ꝑcessionē notanda sunt duo. Primū q̄ in ista ꝑcessiōe fuerūt varietates ꝑsonaz. Quidā em̄ fuerūt boni. quidā fuerūt facti mali ⁊ nunq̄ recupauerūt bonitatē sicut iudas. Quidā boni qui sp̄ ꝑscuerauerūt sicut beata uirgo maria. Alij uero boni ⁊ postea mali postea tñ suam recupauerūt bonitatē. sicut apli q̄ fidem in passione ꝑdiderūt: sed in resurrectione recuperauerūt. Maloz due sunt differētie. Quidā enim fuerūt mali qui postea facti sunt boni: sicut latro a dextis pendēs. ⁊ longinꝝ. Alij fuerūt mali q̄ sp̄ in malitia ꝑscuerauerunt. sicut latro a sinistris. ⁊ iudei qui crucifixerūt. Ab ista ꝑcessiōe q̄ daz fugerūt corꝑe ⁊ mēte sicut apli qui fugerunt corꝑalr ⁊ fidē ꝑdiderūt. Itē alij fugerūt nō corꝑe sed corde. sicut maria magd. ⁊ ceterē mulieres q̄ iuxta crucē corꝑalr steterūt. sed tñ fidē amiserūt. Alij fugerūt corꝑe: sed nō corde: sicut credit de iacobo fratre dñi. De quo ihero. in li. de uiris illuf. q̄ in passione uotū uouit nō se comesturū: donec uideret xpm̄ resurgentē. Alij sunt q̄ nec corꝑe nec corꝑe fugerūt: sicut uirgo brā que iuxta crucē stetit ⁊ fidē integrāl̄ seruauit. Scđm q̄ in ista ꝑcessionē onditur est magna in iudeis voluptatis multiplicitas. In prima em̄ ꝑcessionē iudei fecerūt xpo sex magnos honores. In scđa uice sex magna uitupia. In prima cū magna ipsuz reuerētia sup a sellū posuerūt: ⁊ in uia uestimēta strauerūt In scđa cū magna ignominia ipm̄ in patibulo suspenderūt. ⁊ eū suis uestibꝝ spoliauerūt. In prima ramos palmarꝝ ⁊ oliuarꝝ sibi portauerunt. In scđa spinas acutissimas capiti suo affixerunt. In prima regē eum appellauerūt. In scđa ipsum negauerūt. In prima appellauerūt eū saluatoreꝝ dicētes. osanna. i. salua obsecro. In scđa negauerūt ip̄z saluatoreꝝ dicētes. saluos alios se. se. sal. fa. n̄ p. In prima dixerūt eū bñdictū in noīe dñi. In scđa maledictum ⁊ malefactorē esse: ⁊ crucis patibulo eum figēdo dicētes. Tolle tolle: crucifige. ⁊c.

De cena domini.

cxix A

Cena facta est cum diabolus misisset in cor ut traderet euz iudas scarioth. surrexit a cena ⁊ posuit uestimēta sua. Joh̄s. xij. Videmꝝ em̄ q̄ qñ amici separātur ab inuicē solēt primo inuicē epulari. sic sciēs xps q̄ cito a suis a postolis separari deberet ꝑt̄ cū ip̄s cenare uoluit. Unde luce. xxij. Desiderio desiderauī hoc pasca man. uo. añq̄ pa. In hac ergo cena xps assump̄sit ꝑsonā amici. ꝑsonā serui. ꝑsonā epi. Personā siquidē amici accepit in hoc q̄ tam familiariter comedit. In hac cena comedit agnū pascale Et qualiter dēat comedi bētur Exod. xij. Nō comedetis ex eo crude qd̄ nec coctū aqua sed tñ assum igni. Sic aliqua ꝑhibētur sc̄z ut nō comedat crudꝝ nec aqua coctꝝ ⁊ q̄ sit igne assatꝝ. Caro em̄ cruda nō est igne cocta. Caro uero elixa licz sit cocta non tñ est adeo sapida. Illi ergo comedūt cruda qui bñt cor: crudū. i. nō coctū igne amoris. Illi comedunt elixū qui nō bñt in corde saporeꝝ deuotionis. Illi comedūt assatū igne q̄ bñt cor: coctū igne amoris ⁊ sapidū. Scđo debet comedi eiꝝ caput cū pedibꝝ ⁊ intestinis. Caput istꝝ ignis est eius diuinitas. Un̄. i. corinth. ij. Caput eiꝝ deus. pes eius humilitas q̄ est infirma in natura. intestina sunt eiꝝ anima. ista oīa debemꝝ comedere. fuerūt quidā beretici qui dixerūt xpm̄ nō esse uerū deū. isti caput nō comedebāt. alij dixerūt eū nō esse uerū hoīem nec bñe uerā carnē sed fantastica. isti pedes nō comedebāt. Alij dicebant eum non habuisse animā

De cena domini

racionalem: sed loco anie solum diuinitatem. isti intestina nō comedebāt. Nos ergo fideles caput & pedes cū intestinis comedam⁹: vt de eius diuinitate ania & carne fidelit sentiam⁹. Tercio debz comedī cū lactucis agrestib⁹. i. cū amaritudine dolēdo de peccatis oibus. **N**otandū q̄ quidā sunt q̄ comedūt istas lactucas integras. quidā p̄ritas. quidā succū ipsaz. Sunt em̄ quidā qui bñt de suis peccatis sup̄ficialē dolorē que attritio pōt dici. isti sumūt istas lactucas integras. Talis attritio nō iustificat peccatorē plene. **I**bere. v. Percussisti eos & doluerūt: attriuiti eos & nō reuebāt ac cape disciplinā. Alij sunt maioris p̄fectionis q̄ scz nō solū peccata p̄terūt. s̄ etiā lachrimas emittūt. isti sumūt agnū cū succo lachrimaz. i. cū abundātia lachrimaz. **G**rego. in moral. Carnes cū lactucis agrestib⁹ sunt edende vt cū corp⁹ redēprois accipim⁹ nos p̄ peccatis n̄ris in fletib⁹ affligam⁹ quare ipsa amaritudo penitētie abstergit a mentis stomacho p̄uise humore vicioz. Quarto debet comedi cū panib⁹: i. cū panib⁹ nō fermētatis. panes comedit cū fermēto. scdm̄ grego. qui bona sua cū corruptione vanē glie facit q̄b⁹ dñs di. i. sacrificare de fermento laudē. De fermento nanq; immolat qui deo de rapina parat. Sed ille sine fermēto comedit q̄ se a mala societate custodit. i. **C**oz. v. Modicū fermentū torā massam corumpit. Secdo x̄pus assump̄sit p̄sonā ferui in eo. q̄ pedes suoz discipuloz lauit. Lauit aut̄ pedes cozporales & sp̄iales. Primo lauit cozporales in exemplū & documentū. in exemplū quidē humilitatis vt ipse dicit. Exemplū dedi vobis vt vos ita faciatis. Istam tñ humilitatē petrus abhorruit dicēs. Non lauabis michi pedes in eternum. Cui rñdit x̄pus. Si nō lauero te ñ habebis partē meū. Tūc petr⁹ timore & amore p̄cussus obrulit lauādos pedes. man⁹ & caput. Sed x̄pus corripuit eū asserens q̄ nō indigebat lotionē capitis nec manū: s̄ tñ pedū. p̄ caput intelligit intentio. p̄ man⁹ opatio. p̄ pedes affectio. Duo p̄ia scz intētio & opatio in petro mūda crāt. & ideo lotionē capitis & manuum nō indigebat. habebat aut̄ intētionē in oibus bonam. opationē mundā. Secdo lauit pedes in documentū ad ostendendū q̄ plati dñt lauare subditos. Tunc aut̄ non bñ lauāf. aut q̄ manus est iniqua aut q̄ aqua est turbida & immunda. **E**cclē. xxxij. Ab immūdo qs mūdabit. **G**rego. Prius oportet te mundari si aliū vis mūdare. sapientē pri⁹ fieri & sic alios facere sapientes. lumē fieri & sic alios illuminare. **A**ccedere ad deū & sic alios adducere.

sanctificari: & sic alios sanctificare. Item manus bñe rectas: & sic esse recti p̄silij. v̄puta rectū dare p̄silij. Secdo qñ aqua est mūda. aqua immūda est amor mūdi: **I**bere. ij. Quid tibi in via egipti vt bibas aquā turbidā. Talis em̄ aqua nō lauat sed co inquinat. **A**ug⁹. Quisq; est in mundo ad te venit qui facit mūdū vt eripiat te de mūdo. q̄ si aliqua delectatio te delectat in mūdo sp̄ vis esse immundus. si tñ aliqua necessitas te retinet mūdus scz deus habitat in te q̄ mūdāt mūdus & eris mundus. Tercio qñ ipsa macula pedū ex nimia frequētatione efficit nimis tenax & inueterata. **E**ccl. xxxij. Qui baptisat a mortuo. i. q̄ lauat a mortali peccō. & iterū tangit mortuū qd̄ p̄fuit lauatō ei⁹ **C**ñ. ij. petri. ij. facta sunt posteriora deteriora prioribus p̄ueit ill̄ illud. Canis reuersus est ad vomitū suū & sus lota itez in volutationē luti. Tercio lauit pedes sp̄ialr aqua sui sāguis. De quo d̄ apo. ij. Lauerūt stolas suas in sanguine agni. & dealbauerūt eas. Ex quo magis sanguis x̄pi dealbare dicit̄ videt̄ q̄ habz virtutē lactis & nō sanguinis. Lac em̄ est sanguis in vberib⁹ excoctus. sanguis autē x̄pi fuit excoct⁹ in cozpe suo & in corde n̄ro. In cozpe suo fuit excoctus igne amoris sui q̄ tam vehementer in cozpe suo ebullit. q̄ ap̄to latere cum impetu emanauit. In corde aut̄ nostro sunt duo vbera scz intellectus & affectus. dicit̄ aut̄ excoqui in vberē intellect⁹ p̄ meditationē & vberē affect⁹ per deuotionē & sic sanguis x̄pi in suo cozpe & in n̄ro corde p̄ meditationē & affectionē vertit in albedinē & aias n̄ras dealbat & mūdāt. **A**pocal. i. Lauit nos a peccatis n̄ris in sanguine suo. Tercio accepit x̄ps p̄sonā ep̄i qñ scz panē & vinū in cozpus suū transmurauit. & apl̄is p̄tatem p̄ficiēdi dedit. Et ista est maior p̄rās que vnq; hoi data fuit. Est em̄ p̄rās dei magna facere aliqd̄ de aliquo sicut quando fecit hoīem de terra & eam de costa ade. Est & alia p̄rās dei maior sicut de nichilo aliquid facere. sicut fecit celū & terram. Est & tertia maxima sicut de creatura creatore. Istā p̄rātes ñ dedit angelis sed solis sacerdotib⁹: q̄ diuinā virtute cozpus & sanguinē in speciē panis & vini p̄uertunt. Unde eusebi⁹. Inuisibilis sacerdos. i. x̄ps p̄ ministros suos visibiles creaturas in cozpus & sanguinē suum sacra p̄tate p̄uertit verbo suo scz illo. hoc est em̄ coz. & c. Unde nō debz aliqd̄ attendere ad visum suum q̄ visus putaret se videre colorē panis. nec ad gustū q̄ putaret se sentire gustum panis nec ad olfactum q̄ putaret se sentire odorē panis & vini: sed attribuere debet tad auct̄

B ij

De sancto

Ludouico

tum qz cuius audit psecrationis verba ita est oinosi
cut audit. hoc est em cor. zc. qd significatu est gēfi.
xvij. in ysaac que cū bñ dixisset iacob fuit decept^r
ei^r visus qz oculi sui caligauerāt z ipm nō agno
uit. fuit decept^r olfactus qz credidit se sentire odo
rem vestimētoz esau. fuit etiā decept^r gust^r: qz
credidit se comedere de venatione esau: z come
dit de venatione iacob. fuit z decept^r in tactu qz
putabat se tangere man^u esau z rangebat man^u
iacob. Sed audit^r qui vocē iacob audiuit nō fuit
decept^r imo dixit. Uox quidē iacob est. Sic etiam
in isto sacramento oēs alij sensus decipiūt^r pter
auditū. z ideo oēs fideles qui audiūt verba pse
crationis firmiter z veraciter credere debēt qz cor
pus xpi est z sanguis eius.

De interpretatione nominis.

Ludouicus dicitur quasi lucem donans seu
lucis dator. Interpretatur etiā quantum ad
ultimā noīs partē custos. Icos etiā grece
dicitur custos latine. fuit em seuerus custos ver
bi dei vt ex eius gestis demonstrat. fuit etiā per
uigil custos exercit^r sui in terra z mari ac etiā in
ipso pfectu certaminis. Unde de eo in ecclia can
tatur Ludouicus ex nomine lucis dator: exprimit^r
z custos in certamine presentis vite ponitur.

De sancto ludouico rege franco rum. clxxvi. A

Batus ludouicus quondā rex francoꝝ il
lustris patrē habuit xpianissimū regē no
mine ludouicū. hic de albigeſio z comita
tu tholosano hereticos debellauit z hereses extir
pauit. Et dū reuerteret in frāciā migravit ad xps.
Puer igit scē indolis p̄re strenuissimō sic orba
tus sub tutela matris vicz blanche regine quōdā
regis castelle filie remansit. Quē ipsa tenerrime
diligēs sub custodia spātis mgri z filio religio
soꝝ marie ordinis. fratruꝝ p̄dicatoꝝ z minoꝝ in
morib^z z scētia s̄paz tradidit imbuedū. At ipse
velut alter salomō puer ingeniosus z bonā sortit^r
aias sup coetaneos suos. p̄fecit valde laudabilr
in vtriqz. Cui^r sanctitati p̄gaudēs pia mater plu
ries dicebat eidē Plus velle fili charissime te mor
tem incurere tpalem q̄ p aliqd pctū. mortale re
tū offendere creato: ē. Quō verbū deuor^r filius in
anō sic firmavit q̄ diuina comitante grā a vicijs
abstinēs ad culmē virtutū puenisse ab oībus sen
tires. De hinc diuina puidētia ne tam mobile re
gnū regali successione careret vxoꝝ: dedit de qua
susceptā sobolē generosaz vir sanct^r summoꝝ stu
dium educare docens eos sup oīa timere deū z ab
omī pctō iugiter abstinere. Serta quoqz de rosis
seu alios capellos eos portare sextis ferijs. p̄bi
bebat. p̄pter coronā sp̄mēā tali die imposta capi
ti saluatoris. Ipse vero exēplo apli corpus suū ca
st. gās z in seruiturē redigēs castigatione multi
plici suo spiritui seruiturē cogebat multo tpe cili
ciū ad carnē applicās. Ieiunabat quoqz oī tpe se
xtis ferijs z maxime in aduētū z quadragesima.
in quib^z a piscibus z fructib^z abstinebat. labori
bus. vigilijs. orōnibus. z alijs secretis abstinentijs
z disciplinis iugiter se affligēs. Quolibet etiā sab
bato p̄sueuerat in loco secretissimo quorūdā pau
perū. p̄prijis manib^z abluere pedes. z deinde ter
gere ac humilr osculari s̄lī z man^u cuiuslibet certā
summā pecunie tribuēdo. Pluries etiā. cxx. pau
perib^z qui in curia sua oī die reficiebātur abūde
z in vigilijs solennib^z ac quibsdā certis dieb^z p an
num. cc. paupib^z anteq̄ ipse comederet manu p̄
pria fercula ministravit. Semp em in p̄adio z ce
na p̄ se tres senes pauges recubentes hēbat:
qb^z de cibis sibi appositis charitatiue imstrabat
xpm paupere in suis pauperib^z venerādo de quo
rum reliquijs comedere non horrebat. Scarleto
etiā seu bruneto aut viridi vel alia veste p̄pofa
vri nolebat. nec pellib^z varijs aut nimis sumptu
osis maxime postq̄ de partib^z trāsmarinis redijt
p̄ima vice. Dilationem vero fidei ardētī deside